

ולשרתני בשעות שמשפחת פאלוטאי היתה בעבודה. היא סיפרה לי את תולדות חייה. על מות אביה ואמה במחנות המוות, על השוטטות בבואדפסט אחרי גירוש היהודים, על כיבוש העיר בידי הצבא הרוסי, ועל מוראות כיבוש זה — כאשר תפסו חיילים רוסיים ואנסוה. על ההלם הנורא שתקף אותה לאחר נסיון מחריד זה, על מוסדות לנפגעינפש בהם עברה, ועל השנים שעברו עליה כבתוך ערפל עד שהיא כמעט שכחה מה פירושה של חברת בני־אדם. ואחרי כל הסיוטים הללו, על ההחלמה והשיבה לחיים.

היא נראתה לי ביישנית ומסוגרת בתוך עצמה, אך בעלת לב חם ואנושי. היא סיפרה לי כי חזרה לברלין, והיא ממשוכה לחיות בה, מאחר שהוענקה תמיכה מיוחדת, כלידת עיר זו ותושבתה. כל עוד תמשיך לחיות בברלין, מובטח לה קיומה הצנוע. קיום שכל כולו קימום ההיסטוריה הגופניים והנפשיים של שואת אירופה.

מתוך הסתגרותה, והתרחקותה מידידים, פיתחה הלגה משיכה מיוחדת להתכתבות, אפילו עם זרים. כך קרה, שלפני שנים רבות, בהתקרב חג הפסח, ישבה הלגה לבדה, וחיפשה למי תכתוב. לנגד עיניה היה מונח עתון גרמני ישן, עליו שמרה, ובו סיפור על האזרח הישראלי אברהם צ'פניק, שנידון למאסר עולם על רצח. היא החליטה לכתוב לו, צירפה אל מכתבה חבילת ממתקים.

היה זה המכתב הראשון שצ'פניק קיבל בבית הסוהר — אולי אפילו בכל חייו. הוא שלח להלגה הבלתי־יועיה מכתב תודה נרגש, וחפץ קטן שהוא יצר בעצמו בבית־המלאכה של הכלא. היתה זו התחלה של התכתבות ארוכה. וכל מכתב נעשה יותר ארוך. הלגה בברלין וצ'פניק בכלא רמלה היו בטוחים כי לעולם לא יראו זה את זה פנים אל פנים, ולכן הרשו לעצמם להשתפך ולהשוף את נשמתם במכתבים. הלגה סיפרה לאברהם כל אשר עבר עליה — כל הדברים שהתביישה לגלות לאיש בעולם. ואילו צ'פניק אף הוא לא ניסה להסתיר דבר. הוא סיפר על הרצח ועל מניעיו. הם החליפו ביניהם גם תמונות, אותן אני מצרף אל מכתבי לכבוד הנשיא.

הם מצאו דברים כה רבים משותפים — שהתאהבו זה בזה, באמצעות המכתבים.

***

עניינם היו בני המחת. הם ראו את המחת בעיניהם, הם חיו איתו בכפיפה אחת, הם למדו להתחמק ממנו, והם ראו אותו קוטל את יקיריהם. הם לא למדו קרוא וכתוב — אלא כיצד להערים על המוות ולחיות.

צ'פניק יותר מהלגה, אפילו. הוא היה בן שבע, כאשר כבשו הגרמנים את פוליאן, העיירה הפולנית שבה נולד. הוא ראה את הנאצים לוקחים את הוריו, אחיו ודודיו ביום הראשון לאחר הכיבוש. רק הוא, הילד הקטן, הצליח לחמוק ולמצוא מחסה אצל נוצרים, בכפר נידח.

בגיל שבע כבר למד לחשוך בכל העולם. כל אדם יכול היה לבגוד בו ולמסור אותו לשלטונות, כיהודי בורח. הוא ברח מכפר לכפר. הוא אפילו אינו מכיר את שמותיהם. הוא רק זוכר כי היה רעב, כי גנב מזון, וכי ישן ביערות. לפעמים נתקל בפארטיזנים,

שיחה בכלא השתתפות יואל ברנד, הקצין מיכאל גולן והסמל יהודה שרל. אמר גולן: "צ'פניק אינו טיפוס של פושע. הוא אינו גנב לא רמאי. כל אחד מאיתנו יכול היה להיקלע למצבו. עלינו לעזור לו בכל יכולתנו." בשבתות מביא הקצין גולן את ילדיו לבית־הסוהר, על־מנת שיוכל צ'פניק לשחק עימם. ואילו הסמל שרל הוסיף: "הוא רוצה עכשיו לבנות קן משפחתי. אם תילקח הזדמנות זו ממנו — ייהרסו חייו הלוטניים." מפקד שירות בתי־הסוהר, אריה ניר, אמר לברנד: "צ'פניק עשה עתה על הדרך הנכונה. אין הוא זקוק לאויקים. אפילו אם אין לו ויזה לנסוע לגרמניה — רצוי לשחררו ממאסר. יהיה חבל מאוד אם הוא לא יקבל עכשיו את חרותו."

והם השתמשו בו בשליחויות. לפעמים היה נקלע בגיטו זה או אחר — וזה תמיד היה המסוכן ביותר. כי את מי שלחו ראשונים מניסאות? אסופים וחסרי־משפחה, שאיש לא הגן עליהם. הוא למד היטב דבר אחד בלבד: לחיי אדם אין ערך. ואף לא לחייו שלו. הגויים שחינכו אותו וגידלוהו היו פארטיזנים. כאשר יצאו מן היערות הצטרפו אל הצבא הסובייטי שהתקדם לעבר ברלין. ואיתם התקדם אברהם צ'פניק, שהיה אז בן 13. הלבישוהו בגדי צבא, והוא ראה אותם נלחמים, הורגים ונהרגים. עד לכיבוש ברלין. שם נפרד מן הפארטיזנים; ממשפחתו השנייה. הוא היה יהודי, ואירגונים יהודיים כבר או החלו פועלים. הוא הוכנס לבית־מחסה של נערים יהודיים. קשריו הנפשיים אל משפחתו החדשה נותקו. הוא מצא את עצמו על סף עולם תחתון שאין לו דוגמה בהיסטוריה. עולם תחתון שנוצר וגיוון על־ידי ההתמוטטות של הרייך. הוא התרועע עם מבריחים ואנשי שוק שחור. הוא ניצל מחיים אלה על־ידי אירגון העלייה היהודי-אברהם צ'פניק היה אחד מעולי אסטודוס. הוא לחם נגד הצי הבריטי במקלות ובקבוקים ריקים, בחנק מעשן הפצצות שלהם והוחזר חזרה לגרמניה, יחד עם המעפילים האחרים. כבוד הנשיא יודע היטב את אשר עוללו למעפילי אסטודוס: החזרה למחנה בהאמבורג, ההורדה בכוח לאדמת גרמניה — ורק עם קום מדינת ישראל הותר להם לעלות ארצה. אברהם צ'פניק, אשר אך הגיע לגיל 16, הצטרף מיד לפלמ"ח, והשתתף בקרבות של מלחמת העצמאות. הוא היה בין משחררי רמלה, אשר בה הוא יושב עתה כאסיר.

באוקטובר 1961 ביקר מר גדעון האוזנר, היועץ המשפטי לממשלה, בכלא רמלה. שם ניתנה האפשרות לאברהם צ'פניק להיפגש עמו. במשך השנים הראשונות למאסרו, היה צ'פניק אסיר גרוע וקשה. למולו התעניין בו אחד מקציני בית־הסוהר. תוך השקעה של הבנה והאבהת־אדם, התורר אותו קצין את צ'פניק למסלול החיים, עד כי הפך להיות אדם חדש. במקום הצינוק, החל מקבל יחס טוב יותר, ועובד בעבודות אחראיות. כיום הוא עובד בעבודה חקלאית, כמעט ללא השגחה. אחרי 11 שנים בכלא, הוא נחשב לאסיר לדוגמה. ולא רק זאת — אלא לאורה טוב לעתיד. "האיש על הגבול" הפך להיות אדם חדש. כל זאת הבהיר היטב למר האוזנר, ולנציב שירות בתי הסוהר, מר אריה ניר. בתחילה גילה מר האוזנר ספקות. אבל כאשר ראה את מכתביה של הלגה — הבטיח לעזור לו לקראת חיים חדשים. וכך הבטיח לו: אם תוכל הלגה להשיג עבורו היתר כניסה לגרמניה, ותהיה מוכנה להינשא לו — יעזור לו להשתחרר מן הכלא ללא דחיה.

צ'פניק כתב להלגה: "לא חשוב לי כל כך שאצא שלוש־ארבע שנים לפני זמני מבית הכלא. כבר התרגלתי לחיים מאחורי הסורגים. אין לי אפילו האומץ לבקש ממך שתעזרי (המשך בעמוד 22)

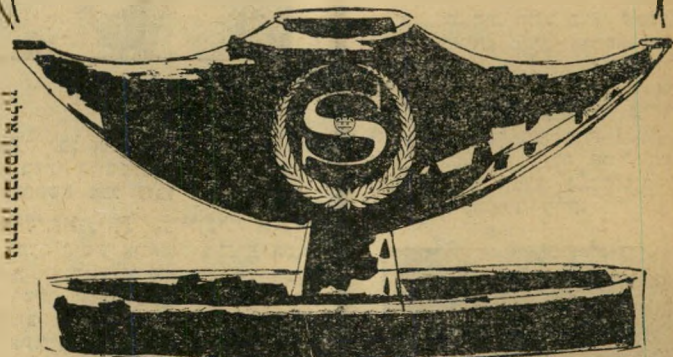
אילוז' ורקוז'!

באולם המכבים

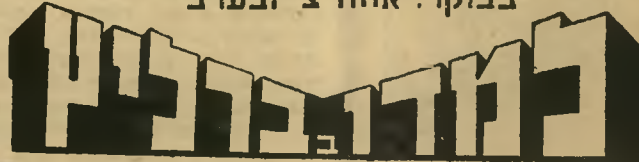
סטייקים וחרבות בווערות נצלים
לעיניך על גריל הפחמים
האכזוטי * ריקודים מדי ערב
לצלילי תזמורתו הריטמית של
פיסי * המשקה הראשון ללא
תשלום נוסף בימי חול * פתוח
בכל ימות השבוע * ארוחה
מסורתית בערבי שבת.

טד לקנר — מנהל כללי

מלון שרתון תל אביב

בבוקר. אחה"צ ובערב

אנגרית, עברית, צרפתית, גרמנית

למבוגרים * לתלמידי בתי"ס כיתות מיוחדות

תליאכוב	חיפה	פתח־תקווה
נחלת בנימין 2, טל. 56347	החלוץ 27	מונטיפיורי 4

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי
המערכת והמנהלה: תליאכוב, גליקסון 8, טלפון 226785, ת.ד.
136 • מען מברקי: עולמפרס • דפוס משה שהם בע"מ, ת"א.
פין 6 • העורך הראשי: אורי אבנרי • המו"ל: העולם הזה בע"מ.